

HISTORIA GOSPODARCZA
RYBNIKA I POWIATU RYBNICKIEGO
W XIX I XX WIEKU

ZESZYTY RYBNICKIE 9

KONFERENCJE

**HISTORIA GOSPODARCZA
RYBNIKA I POWIATU RYBNICKIEGO
W XIX I XX WIEKU**

praca zbiorowa pod redakcją Dawida Kellera

Muzeum w Rybniku

Rybnik 2010

Książka ukazała się w roku jubileuszu 40-lecia Muzeum w Rybniku

Materiały z konferencji pt. *Historia gospodarcza Rybnika i powiatu rybnickiego w XIX i XX wieku* zorganizowanej w dniu 4 marca 2010 r.

Recenzenci: dr. hab. Zbigniew Hojka
dr Zenon Szmidtke

Korekta: Aleksandra Giera

Skład: Dawid Keller

Na okładce wykorzystano akwarełę Krzysztofa Dublewskiego

ISBN 978-83-929428-0-1

© Muzeum w Rybniku, Rybnik 2010

Nakład: 300 egz.

Druk: Oficyna Drukarska, Zdzisław Spyra, www.oficynadrukarska.pl

Spis treści:

Wprowadzenie	7
Adam Frużyński (Zabrze) – <i>Historia hutnictwa żelaza w Rybniku do 1945 roku</i>	9
Anna Gudzik (Czerwionka-Leszczyny) – <i>Hutnictwo i górnictwo w rejonie czerwiewskim (XVIII – pierwsza połowa XX wieku)</i>	57
Bogdan Kloch (Rybnik) – „ <i>Haushalts – Plan für die Stadtgemeinde Rybnik O.S. für das Etatsjahr 1909</i> ” – jak s z budowany był budżet miasta Rybnika w epoce rządów pruskich. Przyczynek do poznania dziejów powiatowego miasta na Śląsku u początków XX wieku	73
Dawid Keller (Rybnik) – <i>Meandry budowy linii kolejowych w południowo-zachodniej części powiatu rybnickiego w okresie międzywojennym</i>	101
Ewa Kulik (Racibórz) – <i>Zanikanie rolnictwa w rejonie Rybnika od XVII do XX wieku na przykładzie dawnej gminy wiejskiej Zamysłów</i>	117
Jacek Kamiński (Rybnik) – <i>Funkcjonalizm w architekturze międzywojennego Rybnika</i>	133
Witold Marcoń (Częstochowa) – <i>Edward Rybarz – syn ziemi rybnickiej</i>	175
Witold Marcoń (Częstochowa) – <i>Jan Dziuba – poseł IV Sejmu Śląskiego</i>	183

Wprowadzenie

Być może historia gospodarcza jest trudniejsza od politycznej, być może nigdy nie zainteresowały nas problemy chłopów pańszczyźnianych czy dane o wielkości produkcji rolnej. Ale to historia gospodarcza dotyka każdego człowieka, niezależnie od tego, kto jest u władzy, czy nastał czas wojny czy pokoju...

Gospodarki nie sposób pominąć w tworzeniu obrazu przeszłości danego terenu. Dlatego też w trzecim tomie towarzyszącym konferencji poświęconej historii Rybnika i powiatu rybnickiego siedmiu autorów postarało się przybliżyć ten fragment dziejów.

W porównaniu z dotychczasowymi konferencjami liczba referentów może wydawać się nikłą. Podkreślenia jednak wymaga fakt, że ponad połowa tekstów ma charakter pionierski, a do ich powstania których wykorzystano nowe materiały źródłowe. Warto również zwrócić uwagę na tematykę zagadnień, która do tej pory była w badaniach pomijana. Przykładem może być artykuł Ewy Kulik, która na przykładzie Zamysłowa w syntetyczny sposób ukazała model gospodarczy obowiązujący na terenie Rybnika i powiatu.

Adam Frużyński przedstawił skondensowaną, choć niezwykle obszerną, historię hutnictwa w rejonie Rybnika. Mimo, że doprowadzona jedynie do 1945 r. (w przyszłym roku będzie kontynuowana) praca winna być, moim zdaniem, podstawą do wszelkich dalszych studiów tego zagadnienia.

Anna Gudzik zaprezentowała bliżej hutnictwo i górnictwo okolic Czerwionki-Leszczyn. Tekst ten stanowi przykład rozwinięcia tematu poruszanego w pierwszym artykule.

Bogdan Kloch w trudnym, hermetycznym tekście podjął się prezentacji budżetu Rybnika z roku 1909. Fascynujące są zawarte w nim dane, które nie są tylko prostym wykazem cyfr, ale pozwalają na wskazanie głównych kierunków działań ówczesnych władz miasta.

Nie powinniśmy uprawiać historii alternatywnej. Ale musimy pamiętać, że wielokrotnie jakieś wydarzenia nie doszły do skutku albo przybrały inną formę niż pierwotnie planowano. Dlatego w niniejszym tomie podjąłem temat niezrealizowanych inwestycji kolejowych w rejonie Pszowa i Lysek.

Uważny spacer po Rybniku może skutkować pytaniem o przeszłość zabytków architektury. Jacek Kamiński przedstawił katalog zabytków funkcjona-

zmu w Rybniku oraz omówił plany przebudowy Rybnika wysuwane w okresie międzywojennym.

Wreszcie Witold Marcoń skupił się na politykach pochodzących z terenu powiatu rybnickiego, którzy w okresie międzywojnia wypowiadali się na tematy gospodarcze.

Mimo różnorodności prezentowanych zagadnień, dostrzec można cały szereg takich, które wymagają dalszych studiów. Najbardziej widocznym brakiem jest okres po roku 1945. Ponadto obszar położony na południe od Rybnika, o którym dotąd napisano niewiele czy problem dziejów rzemiosła.

Mam nadzieję, że w przyszłości będzie okazja powrócić do historii gospodarczej Rybnika i powiatu rybnickiego.

Dawid Keller